

Juhlarahakohu sai tunteet pintaan

Toukokuussa uutisoitiin, että Suomen satavuotisjuhlien kunniaksi suunniteltu *Itsenäisyyden vuosikymmenet* -juhlarahasarja jätetään kokonaan julkaisematta. Uutisen taustana oli lähes kuukautta aiemmin syntynyt julkinen kohu kolikkosarjan kuvasta *Kansalaissota*, jossa kyseinen Suomen historian jakso on tiivistetty kuvaan teloituksesta.

Uutinen juhlarahasta levisi 25.4. salamannopeasti mediassa ja somessa. Poliitikot yli puoluerajojen tyrmäsivät sen eri näkökohdin, mutta ylipäätään kolikkoa pidettiin ”mauttomana” tai ”törkeänä”. *Kansalaissota*-kolikon julkaisu peruttiin vain tunteja sen hyväksymisestä.

Juhlarahaa kommentoitiin verkkomediakeskusteluissa sadoin viestein. Sosiaalisen median osalta lukumääriä voi vain arvailla. Suurin osa kommentoijista paheksui kolikkoa, mutta myös ymmärtäjiä ja hyväksyjiä löytyi.

Viimeksi mainitut totesivat, että kansakunnan on hyväksyttävä historiallinen ”totuus”, millä viitattiin sisällissodan aikaisiin ja sitä seuranneisiin teloituksiin.

Kyse ei ole ”totuudesta” sinänsä, vaikka kohun aikana selviteltiin myös, oliko kolikon mallina ollut valokuva autenttinen vai lavastettu. Kolikon esikuvana olleen valokuvan autenttisuus on lopulta triviaali kysymys, koska mittavat teloitukset on osoitettu muilla lähteillä, eikä niiden tosiasiallisuutta kommenteissa kyseenalaistettukaan.

Sen sijaan sisällissota-debateille tyypillisesti väittelyä syntyi sodan syistä, tarkoitusperistä ja, edellä mainittuja kysymyksiä vastaten, sodan ”oikeasta” nimestä. Suurin osa puhui ”sisällissodasta”, kolikon termiä ”kansalaissota” käytettiin myös paljon, ”vapaussotaa” ja ”punakapinaa” huomattavasti vähemmän.

Juhlarahan teloituskuva sai monien suomalaisten tunteet pintaan, mikä näkyi toisaalta kommenttien tyyli- ja lauseissa, toisaalta kolikkokuvan valinnan motiivien jopa keskenään täysin vastakkaisissa tulkinnoissa. Osa uskoi taiteilijan halunneen herätellä ”porvarin” omatuntoa, toiset taas näkivät ”porvarin” haluavan kerskailla punaisten teloituksilla. Monet taas pitivät teloituskuvaa osuvana allegoriana hallituksen leikkauspolitiikasta.

On selvää, että monet tällaiset jyrkemmät kommentit juhlarahan kuvaan on johdettavissa – somekulttuurille tyypillisen välittömän, tunteenomaisen reagoitavan ohella – Suomen kiristyneeseen yhteiskunnalliseen ilmapiiriin, jonka suurin yksittäinen selittäjä on pitkä talouden taantuma.

Jyrkkenevät tuloerot ovat johtaneet huoleen kansakunnan kahtiajakautumisesta samalla, kun Suomi juhlii tänä vuonna satavuotista itsenäisyyttään kansainvälisten kriisien ja EU:n hajaannuksen keskellä. Juhlarahan aiheuttamat reaktiot on ymmärrettävä tätä ajankohtaista taustaa vasten.

Kuitenkin sisällissodan muistot hallitsivat keskusteluja. Jotkut kommentoijista viittasivat sukulaistensa kohtaloihin, toiset taas muistuttivat, että tapahtumat ovat ylipäätään koskettaneet valtavaa määrää suomalaisia. Eri sukupolvien kokemukset ja käsitykset sisällissodan syistä ja seurauksista limittyivät.

Kysyttiin myös, miksi ”vanhat haavat” piti repiä näin juhluvuoden alkupuolella auki. On kuitenkin huomattava, että sisällissodasta on tehty 2000-luvulla useampikin elokuva, ja sotaa käsittelevistä tutkimuksista näkee uutisoitavan aika ajoin. Ruokakauppojen kassojen tuntumassa silmään osuvat iltapäivälehtien historianumerot. Yle esittää parhaillaan Timo Koivusalon *Täällä Pohjantähden alla* -filmatisointia (2009).

Itse asiassa sisällissota onkin ollut toistuvasti läsnä mediassa.

Joissain kommenteissa esitettiin, että sodan osapuolten olisi vihdoin aika pyytää toisiltaan anteeksi. Avoimeksi jäi, ketkä anteeksipyynnön esittäisivät sodan osapuolien edustajina. Ovatko ”punainen” ja ”valkoinen” Suomi edelleen olemassa? Virallisesti eivät ole, mutta juhlarahakohun perusteella voi väittää, että monelle suomalaiselle ne ovat.

On tärkeä ymmärtää, että juhlarahan aiheuttamissa reaktioissa yhdistyvät sisällissodan kipeät muistot ja merkitykset sekä haastavat ajankohtaiset yhteiskunnalliset kysymykset.

Rami Mähkä

Kirjoittaja on populaarikulttuuriin ja historiakulttuuriin erikoistunut tutkija